

УДК 371.134: 811 (477)

О. Є. Місечко,

доктор педагогічних наук, доцент

(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

З ІСТОРІЇ УІЛО – ПЕРШОГО СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

У статті висвітлено мало відомі факти з історії організації і діяльності першого в Україні інституту лінгвістичної освіти (УІЛО), з якого розпочалася цілеспрямована підготовка фахівців у галузі сучасних іноземних мов в окремих спеціалізованих навчальних закладах. На основі архівних даних простежено історичні передумови виникнення, напрями діяльності, організаційну структуру, навчальний процес інституту і робітничого факультету при ньому.

В історії професійної підготовки в Україні фахівців з іноземних мов досі існує чимало недосліджених сторінок. На жаль, глибина історичних ретроспекцій майбутнього іншомовного філолога у витокі його фаху обмежується переважно тривалістю особистого досвіду викладача спеціальних предметів, який передається ним студентам у вузівській аудиторії, а зміст історичних екскурсів у галузь викладання іноземних мов стосується виключно історії розвитку різних методів навчання у найбільш загальному вигляді. Тим часом накопичений історією вітчизняної вищої школи досвід професійної іншомовної освіти складає цілий пласт у надрах історико-педагогічних знань, котрий на даний момент у загальному обсязі історико-педагогічної проблематики вищої школи ще не знайшов достатнього висвітлення і відображення в науково-педагогічній літературі.

Одним із майже невідомих широкому загалу фактів є діяльність у 1930-х роках першого в Україні інституту лінгвістичної освіти, який став початковою ланкою у розбудові мережі окремих спеціалізованих професійних навчальних закладів – інститутів іноземних мов. **Метою статті** є поповнення сучасних історико-педагогічних знань раніше невідомими архівними даними про організацію і зміст навчального процесу в цьому виші.

На початок 1930-х років ситуація з викладанням іноземних мов у Радянському Союзі набула дуже напруженого й проблемного характеру. З одного боку, розгортання широкомасштабної програми індустріалізації країни, активна закупівля закордонного обладнання і технологій, запрошення великої кількості іноземних інженерно-технічних кадрів і робітників викликало пряму пропорційну потребу в знанні європейських іноземних мов. З іншого боку, організаційне і кадрове забезпечення процесу масового вивчення мов відбувалося стихійно, без централізованої координації. Через неов'язковість в Україні у 20-х роках ХХ ст. іноземної мови як шкільного навчального предмета професійна підготовка викладачів німецької, французької, англійської мов поступово згорталася. Разом із розформуванням у 1920 році університетів, на історико-філологічних факультетах яких з початку ХХ століття діяли романо-германські відділення, жодному іншому створеному в республіці протягом 20-х років навчальному закладу (ні інститутам народної освіти, ні державним курсам чужоземних мов) так і не вдалося організувати повноцінну спеціалізовану теоретичну й практичну професійну підготовку іншомовних фахівців.

Попри прийняті наприкінці 20-х років рішення липневого (1928) та листопадового (1929) пленумів ЦК ВКП(б) про необхідність вивчення іноземної мови усіма студентами технічних та інших вишів для ознайомлення із зарубіжним технічним і науковим досвідом, постанову ЦК ВКП(б) від 6 вересня 1929 р. "Про вивчення іноземних мов активістами-партійцями", глибоких змін у володінні іноземними мовами серед інженерно-технічного персоналу, студентства й молодих спеціалістів не відбулося. Тому ситуація з іншомовною освітою викликала серйозну стурбованість як у органів політичного керівництва країною, так і в керівників освітньої галузю.

Однією із головних причин незадовільної ситуації з іноземними мовами в УСРР була відсутність навчальних закладів для підготовки викладацьких кадрів за цим фахом. З усією гостротою на порядку денному поставало питання про організацію єдиної системи іншомовної освіти в республіці і створення мережі лінгвістичних навчальних закладів, що забезпечували б професійну підготовку відповідних педагогічних кадрів. Тому Народним комісаріатом освіти (НКО) України на чолі з М. Скрипником у травні 1930 році було прийнято рішення про утворення *педагогічної школи "спеціального призначення" – інституту чужоземних мов* [1: 39].

На засіданні Колегії НКО 31 травня 1930 р. було розглянуто проект системи лінгвістичної освіти УСРР, на чолі якої мав постати перший в республіці інститут іноземних мов, що отримав назву Український інститут лінгвістичної освіти – УІЛО. Його призначення полягало в підготовці "високо кваліфікованих викладачів чужоземних мов та літератури національних меншостей УСРР для радянських вишів і технікумів та перекладачів науково-технічних і художньо-літературних творів, які на базі відповідної загальноосвітньої та фахової наукової підготовки набули глибоких теоретичних та науково-практичних знань з однієї фахової мови та літератури і щонайменш з однієї додаткової та опанували обидві мови практично, одну з них – досконало" [1: 126].

Діяльність інституту мала здійснюватися в двох площинах – науково-практичній і науково-теоретичній. Науково-практична діяльність охоплювала підготовку викладачів чужоземних мов і літератур для вищої школи, робітників, технікумів, курсів, викладачів мов та літератур національних меншостей УСРР для вищого й середнього ступенів шкільної мережі, а також науково підготовлених перекладачів. Науково-теоретична

діяльність полягала в підготовці аспірантів, наукових робітників та дослідників у галузях: "а) мовознавства – спеціального щодо окремих спеціальних мов та мов меншостей і порівняльного щодо споріднених мов; б) історії літератур, особливо новітніх течій, спеціально щодо окремих чужоземних літератур та літератур меншостей, порівняльної літературної критики; в) методики наукових перекладів на рідну мову та мови національних меншостей, та з рідної на чужу мову; д) налагодження наукових та практичних, економічних і культурних зв'язків із закордоном" [1: 126].

Вступати до УІЛО могли особи, що закінчили загальні технікуми (з умовою додаткового мовного іспиту) та ті, хто закінчив 2 роки мовних технікумів. Випускники школи-семирічки приймалися до інституту лише після спеціального мовного іспиту. Для робітників і селян, які мали шкільну освіту в обсязі 4-х класів, при інституті організовувався робітфак з 3-х річним терміном навчання. Перед ним ставилося завдання дати слухачам загальноосвітні знання в обсязі середньої освіти, насамперед, з мовних дисциплін, та дати змогу опанувати фахову мову настільки, щоб, переходячи до інституту, слухачі могли висловлюватися, писати, читати і розуміти лекції цією мовою. У традиціях актуального на той час у вітчизняній педагогіці педологічного напрямку усі бажаючі навчатися на робітфакці інституту лінгвістики проходили психотехнічний відбір – спеціальне тестування для визначення їхньої здатності до вивчення мови. Навчальний план робітфаку будувався зі збільшенням, порівняно з іншими робітфактами, навчальних годин для мовних дисциплін (української, російської, фахової мов) за рахунок зменшення програм з математики, фізики, хімії, креслення й природознавства [1: 126 зв.].

При плануванні відділів і складанні навчальних планів для УІЛО спершу було визнано за доцільне в 1930 / 31 році відкрити відділи західних та східних мов з терміном навчання 3 ½ років (105 декад з 7-ми годинним навчальним днем). Проте на практиці обмежилися відділами західних мов. Отже, на I курс оголошувався набір студентів до таких відділів: німецько-англійського (60 осіб), англо-німецького (60 осіб), французько-румунського, італійсько-іспанського, польсько-чеського, болгарсько-сербського (по 30 осіб до кожного відділу). Крім того, на німецько-англійському відділі передбачалося відкриття II та III курсів (60 та 25 осіб відповідно), а на англо-німецькому відділі – II курсу (30 осіб) з числа студентів колишніх Київського, Харківського й Одеського ІНО. Тобто загалом студентами основних відділів мали стати 355 осіб. На робітфак планувалося набрати 180 осіб [2: 31]. Однак фактично навчальний рік розпочало 256 студентів основних відділів та 128 – робітфаку, разом – 384 [2: 93]. Утім і ці цифри були на порядок вищими, ніж кількість студентів перших романо-германських відділень колишніх університетів.

Перший навчальний рік в інституті відкривався з великими труднощами: насамперед, через відсутність приміщення, з виділенням якого міськрада довго зволікала. Крім того, відчувався брак викладацького складу, який мав формуватися за рахунок педагогічних колективів Київського та Харківського ІНО. Проте знайти потрібних викладачів ставало щодня важче через великий попит на працівників освіти з боку багатьох новостворюваних у Києві вишів та інших шкіл [2: 74]. Урешті-решт навчання було розпочато в дві зміни у будинку колишнього інституту народної освіти, в аудиторіях, випадково вільних від занять трьох інших інститутів, що також містилися в тому ж приміщенні (ІНО, ІСВ, ФХМ). Повернення на початку січня 1931 року студентів, відряджених на практику, призвело до вимушеного припинення навчального процесу [2: 93].

Організаційна структура УІЛО будувалася за "ухилами" – педагогічним та викладацьким. Протягом першого року роботи з запланованих відділів в УІЛО діяли німецько-англійський, англійсько-німецький, німецько-єврейський, французько-румунський і польсько-чеський відділи [3: 51-52]. Уявлення про початкове бачення змісту підготовки студентів першого в республіці інституту іншомовної лінгвістичної освіти можна скласти за даними наступної таблиці [2: 226].

Таблиця 1.

Навчальний план УІЛО на 1930 р.

Групи предметів	Назви предметів	Фак-ти: Герм., Ром., Слов. мов Відд.: нім.-англ., англ.-нім., нім.-свр., франц.-рум., пол.- чеськ.			
		I	II	III	Разом
I.	Військові знання	60	60	30÷30	150÷30
	Фізкультура	48	48	÷24	96÷24
	Гурткові та політгодини	48	48	24÷24	120
II.	Політекономія та теорія радянського господарства	120	–	–	120
	Економгеографія Західної Європи та Америки	24	–	–	24
	Основи виробництва з технологією матеріалів	96	–	–	96
	Діалектичний та історичний матеріалізм	120	120	–	240
	Основи матеріалістичної лінгвістики	24	24	–	48
	Національне питання та національна політика	–	48	48	96
	Історія класової боротьби ВКП(б) та КП(б)У	48	24	–	72
	Історія класової боротьби на Заході та Комінтерну	96	96	–	192
III.	Основи загального мовознавства	120	30	–	150

Групи предметів	Назви предметів	Фак-ти: Герм., Ром., Слов. мов Відд.: нім.-англ., англ.-нім., нім.-євр., франц.-рум., пол.- чеськ.			
		I	II	III	Разом
	Вступ до мовознавства окремих мовних груп	60	—	—	60
	Готська мова, народна латина, старослов'янська мови	—	24	—	24
	Фахова мова	300	300	150	750
	Додаткова мова	150	180	120	450
	Історія фахової мови	—	—	42	42
	Порівняльна граматики окремих мовних груп				
IV.	Нарис загального літературознавства	—	24	24	48
	Історія західноєвропейської літератури	—	120	72	192
	Історія нової німецької літератури	—	—	48	48
V.	Організація та гігієна розумової праці	—	24	—	24
	Техніка праці над книжкою	—	—	24	24
	Методика культосвітньої праці та антирелігійна пропаганда	—	—	—	—
	Техніка культзв'язку закордоном	—	—	—	—
VI. а) Педагогічна секція	Педагогіка юнацтва	—	60	—	60
	Педагогіка	—	60	—	60
	Дидактика	—	60	—	60
	Методика викладання фахової мови	—	—	90	90
	Реферати фаховою мовою	—	—	—	—
	Реферати додатковою мовою	—	—	—	—
VII. б) Перекладацька секція	Нарис методології перекладів	—	24	—	24
	Методика перекладу технічних наук	—	96	—	96
	Методика перекладу художньої літератури	—	60	—	60
	Переклади з фахової мови	—	—	180	180
	Переклади на фахову мову	—	—	36	36
	Переклади з додаткової мови	—	—	72	72
	Торгова кореспонденція у фаховій мові	—	48	—	48
	Методологічний вступ до вивчення термінології	—	—	—	—
	Термінологічний семінар	—	—	—	—
VII.	Практика	—	—	500	500
	Таборові збори	72	—	—	72
Разом		1314	1350	672	3336

Примітка: ÷ години, що читалися паралельно з проходженням практики.

З 1-го березня 1931 р. у студентів III курсу УІЛО (30 осіб) розпочалася 3-х місячна педагогічна практика, яку студенти мали пройти в технікумах (2 місяці) і робітфаках (1 місяць). Педагогічна практика полягала в тому, що студенти проводили окремі лекції та практичні заняття з іноземної мови під керівництвом викладачів цих навчальних закладів. Паралельно з цим вони отримували завдання організувати на заводах, фабриках, у колгоспах гуртки з вивчення мов.

Досвід першого навчального року викликав потребу у встановленні в УІЛО норми складу мовних груп – не більше 20 студентів. Було введено також бригадно-лабораторний метод організації навчання з метою активізації роботи студентів. Активність розглядалася як засіб досягнення мети, адекватний "за часів жорстокої класової боротьби на науковому фронті" та відповідний соціалістичним методам роботи – ударництву та соцзмаганню. Використання бригадно-лабораторної форми роботи при вивченні мов обґрунтовувалося потребою "увійти в загальну систему викладання" у всіх вишах, щоб забезпечити якість кадрів для будівництва соціалізму [4: 78].

Студентам робітфаку при УІЛО фахова мова викладалася за комбінованою методикою; по можливості заняття ("лекції") велися іноземною мовою – на меті було сформувати в слухачів робітфаків лексичний запас в приблизно 4000 слів і зворотів, щоб забезпечити "вміння читати, писати, висловлюватися і розуміти чужу мову" [4: 27-28]. Щоб привчити їх до повсякденного вживання іноземної мови навіть у позанавчальний час, рекомендувалося розселяти слухачів робітфаку в гуртожитках за ознакою фахової мови. Це свідчило про досить ґрунтовний підхід до загальноосвітньої і фахової довузівської підготовки абітурієнтів, а також про наміри піднести вивчення мови на вищий, ніж раніше, рівень практичного володіння.

На грудень 1931 р. при УІЛО було організовано кілька робітничих, колгоспних та радгоспних факультетів, у тому числі у національних адміністративно-територіальних районах: 1) робітфак у Варваропіллі (Донбас); 2) радколгоспфак в Шамраївці (Сквирський р-н); 3) радколгоспфак в Копилові (Макарівський р-н), де компактно проживали польські, чеські, німецькі, єврейські етнічні групи; 4) національний молдавський радколгоспфак в м. Ананієві АМСРР (для романського факультету УІЛО); 5) робітфак у Каховці; 6) національний польський робітфак у Мерхлевському на Волині. Національний єврейський робітфак у Херсоні та робітфак у Лохвиці знаходилися в стадії закінчення організації [4: 71, 100, 114, 115].

На 1931 / 32 навчальний рік у складі УІЛО було затверджено 12 кафедр: 9 професорських (діамату, політекономії, історії Заходу, історії західних літератур, педагогіки, перекладницьких дисциплін, теоретичного мовознавства, німецької мови, англійської мови) та 3 доцентських (французької мови, польської мови та військових знань) [4: 100]. На наступний рік їх кількість зменшилася до 11, деякі були перейменовані. Серед завідувачів кафедр – Михайло Зеров (к-ра перекладознавства), Михайло Драй-Хмара (к-ра слов'янських мов), колишні випускники Університету св. Володимира Степан Савченко (к-ра літературознавства) та Михайло Калинович (к-ра теоретичного мовознавства). Кафедри фахових мов очолювали Фромгольд Маєр (німецька мова), Маріана Левенберг (англійська мова), Маріус Картьє (романські мови). Кафедрою педагогіки завідував проф. Олекса Кулінич, а директор УІЛО Іван Сияк обіймав кафедру діамату [5: 18].

У змісті навчання в УІЛО реалізувалися загальносоюзні ідейні установки на зміцнення партійного керівництва в галузі духовної культури, розгортання марксистської теоретичної роботи, запровадження методу діалектичного матеріалізму. З метою посилення марксистської підготовки студентів основними кафедрами в усіх вишах оголошувалися кафедри діалектичного матеріалізму. Примітно, що навіть при призначенні на посаду завідувача навчальною частиною УІЛО висувалася вимога поставити там партійця, який би здійснював ідеологічний контроль за змістом освіти [2: 163].

У 1931 році вийшов типовий навчальний план для УІЛО з продовженням терміну навчання до 4-х років. Згідно нього, інститут отримував відчутний ухил у літературно-філологічну підготовку, закладав теоретичну базу з мовознавчих предметів, основ матеріалістичної лінгвістики, історії мови та літератури, передбачав вивчення двох мов – фахової і додаткової. Ще одним нововведенням у плані було виділення годин на факультативні дисципліни: I курс: історія української мови – 40 год., стенографія – 48 год.; II курс: історія загального мовознавства – 30 год., українська мова – 20 год., латина – 20 год.; III курс: стародавні мови – 24 год., українська мова – 3 год., українська стилістика – 12 год.; IV курс: українська мова – 30 год., історія техніки – 30 год., методика перекладу – 24 год.

На основі нового плану розроблялися робочі програми. Головною проблемою робочих програм було те, що більшість рекомендованих для опрацювання підручників (особливо для англійського відділення) були або видані за кордоном, або містили коментарі російською мовою, бо відповідних підручників українською мовою не існувало [6: 142].

Для укладання навчальних планів, програм, підручників, рецензування підручників з іноземних мов, контролю за викладанням мов цього ж року при УІЛО був організований методичний комітет [4: 106]. Вже в березні 1932 р. методсектор НКО УСРР разом з методичним комітетом УІЛО провели конференцію, яка розглянула засади навчання іноземних мов, а також питання навчальних програм і підручників.

Як і в інших вищих школах, в УІЛО значну частку навчального процесу складала виробнича практика. Вона охоплювала такі види діяльності, як безпосередня трудова діяльність (політехнічна практика), професійна (педагогічна, фахова) і громадсько-політична (політико-освітня). Приблизна пропорція теоретичного й практичного навчання становила в УІЛО 7:3 [2: 19]. Фахова практика розпочиналася з 3-го року навчання (15 декад) і продовжувалася на 4-му році (7 декад) [2: 18]. Педагогічна практика багато чим нагадувала практику в ІНО – складалася з пасивної й активної. Пасивна практика передбачала спостереження за педагогічним процесом у різних типах установ, за засобами комуністичного виховання, клубною і позашкільною роботою тощо. Активна практика полягала в проведенні занять з мови, участі у виховній роботі та в розповсюдженні знань з іноземної мови через роботу на мовних курсах і в гуртках на промислових чи сільськогосподарських підприємствах, підрозділах Червоної армії. Проте були й свої особливості. Зокрема, з огляду на своєрідність вивчення іноземної мови й потребу не відриватися надовго від лінгвістичного оточення практиці намагалися надати безперервний характер: у кожному кварталі одна група вивчала теоретичні дисципліни, в той час як друга перебувала на практиці. Особливий наголос робився на необхідності проведення практики 4-го року навчання за межами даного міста – "в інших економічних і культурних центрах". Є дані про те, що під час педагогічної практики студенти УІЛО отримували спеціальні консультації з методики викладання фахової мови в формі семінарів [4: 96].

У січні 1933 р. був створений заочний сектор УІЛО. Його організаційна схема виглядала наступним чином: 1) заочний сектор розглядався як самостійна навчальна одиниця УІЛО під загальним керівництвом директора стаціонарного інституту; 2) термін навчання становив, як і при стаціонарній формі навчання, 4 роки; 3) навчальний план і профілі підготовки були такі самі, що й у стаціонарному інституті, з вивченням двох іноземних мов: основної фахової і додаткової [5: 1].

У світлі проголошеної постановою про вищу школу 1932 року боротьби за якість підготовки фахівців, підвищення теоретичної освіти, подолання надмірної подрібненості спеціальностей та багатопредметності у багатьох вищих школах були проведені перевірки стану викладання. У результаті огляду навчального процесу в

УІЛО в лютому 1933 року сектором кадрів НКО було інкриміновано інституту цілу низку недоліків і порушень, які серйозно вплинули на його долю. Було висунуто звинувачення у невинуватому подрібненні фахів, утворенні не передбачених при заснуванні відділів, що нібито призвело до порушення комплектування академічних груп, нераціональної побудови навчального плану та "збільшення витрат і розпорошення сил" [5: 20-22]. У результаті було ліквідовано кілька відділів: німецько-єврейський (влитий у німецько-англійський відділ), польсько-чеський (студенти були передані до Польського інституту соціального виховання), франко-румунський відділи (студентів III курсу передали в розпорядження НКО АМСРР, студентів I і II курсів об'єднали з італо-іспанським відділом інституту з утворенням франко-італійського відділу). У структурі інституту залишилися лише факультети германських мов та романських мов (слов'янські мови були видалені з поля діяльності інституту). Ця акція фактично позначила поступове припинення розгорнутої спершу досить широко діяльності по підготовці педагогічних та культурно-масових кадрів для шкіл національних меншин. По суті, вона була відображенням зміни політичних установок у ставленні до роботи серед національних меншин, яка почала розглядатися як гальмо для адміністративної машини.

До змістової частини підготовки майбутніх іншомовних філологів також було внесено суттєві зміни. Курс національного питання було ліквідовано як окрему навчальну дисципліну і приєднано до курсу лєнінізму. Соціально-економічний блок було посилено завдяки новим історико-партійними дисциплінами: як окремі предмети вводилися історія Росії, історія України та історія більшовизму, яких не було в плані 1932 / 33 н. р. В якості протидії "впливові Заходу" на формування способу мислення іншомовних філологів були рекомендовані такі заходи, як введення курсу російської мови, відмова від історії чужоземних мов як окремої дисципліни і відповідна переробка курсу загального мовознавства, перетворення лекційного курсу нарисів історії літератури країн фахової мови на семінар, перетворення курсу есперанто на факультативну дисципліну.

Інші зміни, що відбулися в структурі інституту, засвідчили тенденцію до надання УІЛО більш яскраво вираженого характеру педагогічного закладу замість педагогічно-перекладацького. Зокрема, було зазначено, що "виходячи з того, що УІЛО має підготовляти висококваліфіковані кадри фахівців з чужоземних мов, що зможуть і повинні бути як викладачами чужоземних мов у середніх та вищих учбових закладах, як і перекладачами в різних ділянках народного господарства, всі групи й відділи інституту належить охопити єдиним навчальним планом (без розподілу на педагогів і перекладачів)" [5: 22]. Зазначимо також, що в процесі посилення педагогічного профілю інституту було зміщено акцент з науково-теоретичної на науково-практичну діяльність, з підготовки кадрів для вищої і середньої школи на середню й вищу.

Ідеологічний тиск на інститут лінгвістичної освіти з часом тільки посилювався. УІЛО було висунуто звинувачення в тому, що весь навчальний процес тут будувався на шкідливих засадах – з "орієнтацією на західну культуру" та спрямованістю "відірвати УСРР від системи Союзу Соціалістичних Радянських Республік" [5: 41]. На підтвердження цієї думки наводилася ціла низка аргументів: відсутність у навчальному плані історії Росії; недостатність годин на викладання політичної економії, істмату та діамату; викладання діамату ректором І. Сіяком начебто на "цілком ворожих засадах та контрреволюційних прикладах"; занадто велике місце належало викладанню західноєвропейських дисциплін. Багато зауважень було й до викладання фахових дисциплін. Відсоток часу на їх викладання (54,3 %) був оцінений як недостатній. До процесу вивчення фахових мов були висунуті зауваження щодо аполітичності, побудови "в деяких місцях цілком на ворожих засадах", некритичного використання застарілої літератури та застарілих прикладів [5: 42]. Зокрема, викладачеві німецької мови Фібіху ставилося у провину використання прикладів зі "шкідливих" казок братів Грімм. Нагадаємо, що ще на початку 1920-х років у ході розгорнутої на сторінках педагогічної преси дискусії щодо місця народної казки у виховній системі комуністичної держави народна і літературна казка були визнані "буржуазною брехнею", "дурманом", "молотом старої педагогіки". Негативне ставлення до казки було офіційно закріплено у постанові НКО УСРР "Про видання казок Андерсена" (1929).

Урешті-решт керівництво інституту було звинувачено у контрреволюційній діяльності не тільки в навчальному процесі, а й у цілому житті інституту: у розгоні пролетарської частини студентства, розподілі стипендій лише за результатами успішності, "не пов'язуючи це з соціальним станом студентів", "незабезпеченості пролетарської частини студентства гуртожитком, їдальнею і т. д." [5: 43]. У результаті відбулася зміна керівництва УІЛО, а набір на 1933 / 34 н. р. проводився лише на два відділи: німецької та англійської мов.

Невдовзі (в 1934 р.) УІЛО взагалі було переведено до м. Харкова, де в 1935 його було реформовано у Харківський педагогічний інститут іноземних мов з трьома факультетами: німецької, англійської і французької мов. У 1936 році при ньому був організований Харківський учительський інститут іноземних мов для підготовки вчителів V-VII класів. Незабаром ще один педагогічний інститут іноземних мов було відкрито в Дніпропетровську. А за постановою ЦК КП(б)У "Про реорганізацію національних шкіл в Україні" (10 квітня 1938 р.), у результаті реорганізації Одеського німецького педагогічного інституту з'явився Одеський педагогічний інститут іноземних мов.

Попри короткий термін існування (1930-1935) Український інститут лінгвістичної освіти зіграв незаперечно важливу роль у формуванні в УСРР таких напрямів професійної освіти, як підготовка перекладачів, іншомовних філологів та викладачів / учителів іноземних мов. Він став природним експериментальним майданчиком для апробації змісту й методики навчання іншомовних філологів, дав поштовх до створення в Україні цілої мережі педагогічних інститутів іноземних мов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Протоколи засідань Підготовчої комісії РНК УРСР, колегії НКВІ, НКО, НКПраці УРСР та матеріали до них, 10 травня – 12 вересня 1930 р. – ЦДАБОВ України, ф. 1, оп. 6, спр. 41, 139 арк.
2. Листування з Українським Інститутом лінгвістичної освіти про організацію курсів по вивченню ЧМ, затвердження штатів Інституту, 19 травня 1930 р. – 12 вересня 1931 р. – ЦДАБОВ України, ф. 166, оп. 9, спр. 1766, 228 арк.
3. Листування з Центральним інститутом заочного навчання, Українським ІЛО про організацію заочного навчання чужоземних мов, 24 листопада 1930 р. – 30 грудня 1931 р. – ЦДАБОВ України, ф. 166, оп. 9, спр. 1764, 124 арк.
4. Матеріали про роботу Українського інституту лінгвістичної освіти, 22 листопада 1930 р. – 11 листопада 1932 р. – ЦДАБОВ України, ф. 166, оп. 9, спр. 1767, 198 арк.
5. Доповідні записки УІЛО про організацію заочного сектору бюро перекладів при інституті, учбові плани, програми інституту на 1932 / 33 р. – ЦДАБОВ України, ф. 166, оп. 11, спр. 325, 57 арк.
6. Листування з Всеукраїнськими курсами по перекваліфікації викладачів чужоземних мов, про призначення на роботу до курсів викладачів, складання програм, 1 липня – 19 вересня 1930 р. – ЦДАБОВ України, ф. 166, оп. 9, спр. 1784, 230 арк.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Protokoly zasidan' Pidgotovchoi komisii RNK URSR, kolegii NKVI, NKPratsi URSR ta materialy do nykh, 10 travnia – 12 travnia 1930 r. [The Reports of Proceedings of the Preparatory Commission RNK URSR, NKVO Board, Labour NK and Materials to them, the 10 of May – the 12 of September 1930]. – TSDAVOV Ukrainy, f. 1, op. 6, spr. 41, 139 ark.
2. Lystuvannia z Ukrain'skym instytutom lingvistichnoi osvity pro organizatsiiu kursiv po vyvchenniu CHM, zatverdzhennia shtativ Instytutu, 19 travnia 1930 r. – 12 veresnia 1931 r. [The Correspondence with the Ukrainian Institute of the Linguistic Education on the Organization of Courses on the Study of CHM, the Establishment of University Staff, the 10 of May 1930 – the 12 of September 1931]. – TSDAVOV Ukrainy, f. 166, op. 9, spr. 1766, 288 ark.
3. Lystuvannia z Tsentral'nym instytutom zaochnogo navchannia, Ukrain'skym ILO pro organizatsiiu zaochnogo navchannia chuzhezemnykh mov, 24 lystopada 1930 r. – 30 grudnia 1931 r. [The Correspondence with the Central Institute of the Distance Learning, Ukrainian ILO on the Organization of the Distance Education of the Foreign Languages, the 24 of November 1930 – the 30 of December 1931]. – TSDAVOV Ukrainy, f. 166, op. 9, spr. 1764, 124 ark.
4. Materialy pro robotu Ukrain'skogo instytutu lingvistichnoi osvity, 22 lystopada 1930 r. – 11 lystopada 1932 r. [Materials on the Work of the Ukrainian University of the Linguistic Education, the 22 of November 1930 – the 11 of November 1932]. – TSDAVOV Ukrainy, f. 166, op. 9, spr. 1767, 198 ark.
5. Dopovidni zapysky UILO pro organizatsiiu zaochnogo sektoru biuro perekladiv pry instytuti, uchbovi plany, programy instytutu na 1932 / 33 r. [The Reporting Notice of the UILO on the Organization of the Distance Learning Sector of the Bureau of Translations under the Jurisdiction of the Institute, Curriculum, Institute Plans for 1932 / 33]. – TSDAVOV Ukrainy, f. 166, op. 11, spr. 325, 57 ark.
6. Lystuvannia z Vseukrains'kymy kursamy po perekvalifikatsii vykladachiv chuzhezemnykh mov, pro pryznachennia na robotu do kursiv vykladachiv, skladannia program, 1 lypnia – 19 veresnia 1930 r. [The Correspondence with the All-Ukrainian Courses on the Foreign Language Teachers' Retraining, on the Teachers' Courses Work Nomination, Programmes Composition, the 1 of July – the 19 of September 1930]. – TSDAVOV Ukrainy, f. 199, op. 9, spr. 1784, 230 ark.

Матеріал надійшов до редакції 25.01. 2013 р.

Мисечко О. Е. Из истории УИЛО – первого специализированного учебного заведения профессионального иноязычного образования в Украине.

В статье освещаются малоизвестные факты из истории организации и деятельности первого в Украине института лингвистического образования (УИЛО), который положил начало целенаправленной подготовке специалистов в области современных иностранных языков в отдельных специализированных учебных заведениях. На основе архивных данных прослеживаются исторические предусловия возникновения, направления деятельности, организационная структура, учебный процесс в институте и рабочем факультете при нем.

Misechko O. Ye. From the History of UILE – the First Specialized Educational Institution of the Professional Preparation in the Field of Foreign Languages in Ukraine.

The article highlights some unknown before facts from the history of organizing and managing the first in Ukraine Institute of Linguistic Education (UILE), which gave start to purposeful training of professionals in the field of modern foreign languages in the specialized educational institutions. Based on the archive documents, the article follows up historical preceding of appearance, trends in activity, organizational structure, educational process at the Institute and the Workers' Faculty belonging to it.